

Свешніков С. В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник (0000-0001-8924-4535)
Бочарніков В. П., доктор технічних наук, професор (0000-0003-4398-5551)
Мазуренко І. М., доктор філософії (0000-0003-2233-7563)
Ковальчук П. А. (0000-0003-4370-2187)

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського, Київ

Загальнотеоретичні основи досліджень безпекового середовища

Резюме. У статті обґрунтовано правомірність застосування концепції політичного реалізму в якості загальнотеоретичних основ досліджень безпекового середовища.

Ключові слова: безпекове середовище; політичний реалізм; політичний ідеалізм; міжнародні відносини; баланс інтересів.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 5 Постанови Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 року № 941 “Про затвердження Порядку проведення оборонного огляду Міністерством оборони” [1], оцінка стану та перспектив розвитку безпекового середовища, зокрема глобальних, регіональних і національних аспектів у контексті воєнної безпеки, є першим етапом оборонного огляду, який має надати усі необхідні початкові дані для виконання його подальших завдань. Крім того, відповідно до п. 1 розділу 2 Порядку організації та здійснення оборонного планування в Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та інших складових сил оборони, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 22 грудня 2020 року № 484 [2], оцінка майбутнього безпекового середовища є основою для визначення цілей та основних завдань реалізації державної політики з питань національної безпеки і оборони у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва. Останній нормативний документ також описує формальні вимоги до оцінювання майбутнього безпекового середовища. Однією з таких вимог встановлено залучення науково-дослідних установ Міністерства оборони та Збройних Сил України.

Дійсно, оцінка майбутнього безпекового середовища передбачає аналіз множини умов, обставин, факторів різної природи і властивостей, сполучення яких в науковій гіпотезі формує облік майбутнього середовища безпеки. Велика кількість складових, які потребують врахування, і неочевидність їх сполучень, необов'язковість настання та інші причини потребують

збирання фактів, їх систематизації та критичного аналізу, що складає суть наукової діяльності. Зі свого боку, будь-яка наукова діяльність має здійснюватися на основі наукових методів – системи категорій, цінностей, принципів міркування, які на найвищому рівні узагальнення можна назвати загальнотеоретичними основами досліджень.

Ці основи є вкрай важливим для оцінки безпекового середовища, оскільки вони визначають загальний погляд на складний об'єкт дослідження, контекст його розгляду, найбільш узагальнені, наближені до філософських підходів принципи досліджень, які у сукупності забезпечують їх цілісність і логічну, концептуальну єдність. Через надвисоку складність до сьогодні не є ясним навіть склад елементів безпекового середовища, які потребують дослідження. Тому визначення загальнотеоретичних основ досліджень безпекового середовища є актуальним науковим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія “безпекове середовище” прийшла спочатку у вітчизняну науку і практику із-за кордону у вигляді документів оборонного планування країн – членів Північноатлантичного альянсу. За останні, найбільш свіжі приклади, можна навести Стратегічну концепцію НАТО [3] від 2022 року або результати комплексного огляду безпеки Британії [4] від 2020 року. Але нажалі загальнотеоретичні основи оцінки безпекового середовища ані в політичній, ані в науковій закордонній літературі не оприлюднюються. Звідси випливає мета цієї статті.

Мета статті – обґрунтування загальнотеоретичних основ (підходу) до

поглядів на дослідження і оцінку майбутнього безпекового середовища, які найкращим чином враховують його властивості на сучасному етапі розвитку.

Виклад основного матеріалу.

Розуміння майбутнього середовища безпеки на будь-якому рівні (глобальному, регіональному чи національному) або часовому горизонті, особливо на довгостроковому, вимагає знання, насамперед, закономірностей взаємодії утворюючих його елементів, оскільки майбутнє породжується в результаті розвитку відносин між ними і впливів один на одного.

Закономірність розвитку безпекового середовища, як й іншого будь-якого об'єкту, має непереборну силу і не залежить від емоційних або політичних оцінок, навіть якщо закономірність спрямована проти наших прагнень. Як категорія, закономірність об'єктивна і самодостатня. Знання закономірності забезпечує об'єктивність і адекватність дослідження, а емоції, навпаки, пагубні для нього, оскільки уводять розгляд від реальності. Опір закономірності рано чи пізно призводить до невиправних втрат. Але, з іншого боку, закономірність не є чимось безнадійним і остаточним. Закономірність визначає русло, іноді дуже широке, в якому часто можна знайти прийнятні варіанти. Тому, головний загальнотеоретичний принцип цього дослідження характеризує наступне цілепокладання – пошук об'єктивних закономірностей розвитку безпекового середовища.

Зміни у характері середовища безпеки не виникають безпідставно, вони обумовлюються і стають можливими лише в результаті появи нових або здешевлення наявних ресурсів, зміни доступу до них, розвитку технологій, підвищення ефективності їх застосування тощо. Для виявлення закономірностей розвитку безпекового середовища важливо розуміти, що є причиною, а що є наслідком. У різноманітні діючих суб'єктів і обставин це непросте завдання. Для його вирішення необхідно розуміти, що є головними складовими об'єкта дослідження і які зв'язки притаманні їм. У випадку безпекового середовища такими складовими безумовно є міжнародні суб'єкти та міжнародні відносини. Саме вони визначають стан і майбутнє безпекового середовища і мають бути розташовані в центрі уваги досліджень. Під міжнародними відносинами розуміється сукупність усього різноманіття зв'язків між

суб'єктами відносин на усіх рівнях розгляду та в усіх сферах.

На сьогодні для аналізу міжнародних відносин найчастіше використовуються дві теоретичні концепції. Це політичний лібералізм і політичний реалізм. Обидві концепції мають багато послідовників і течій. Основна відмінність між концепціями полягає в різних поглядах на значення та роль міжнародних політичних інститутів у розвитку міжнародних відносин і, головне, у питаннях війни і миру.

Сучасний *політичний лібералізм* бере початок з трактату відомого філософа-ідеаліста І. Канта "Вічний мир" [5] 1795 року, де він намагається знайти такі умови міжнародних відносин, які б взагалі виключили з життя війну як соціальне явище. У цій роботі І. Кант стверджує, що держави з конституційним урядом не прагнутимуть розпочати війну, оскільки для цього необхідна згода людей, які ніколи не проголосують за війну, окрім випадку самооборони. Монархії можуть в односторонньому порядку оголошувати війну, оскільки мало турбуються про безпеку своїх підданих. Тому, якщо усі б держави були республіками, війни закінчилися б, оскільки не було б агресорів.

Політичний лібералізм [6, 7] стверджує, що завдяки міжнародним інститутам держави можуть успішно взаємодіяти одна з одною та вирішувати суперечності. Реалізм навпаки стверджує, що міжнародні політичні інститути не спроможні забезпечити мир і благополуччя держав, і тому держави мають покладатися лише на власні здібності. Деякі вчені, наприклад Най [8], вважають, що відмінності між лібералізмом і реалізмом перебільшені. Але його можна підтримати лише у тому сенсі, що на практиці владні прибічники лібералізму ніколи не забувають про цілком реальні власні інтереси і не замічені у щедрих пожертвуваннях бідним заради ідеї або загального благоденства.

Проте, життя дає більше прикладів на бік політичного реалізму. Виходячи з перебігу подій кінця ХХ – початку ХХІ століття, можна стверджувати, що в сучасних умовах більшу адекватність в описі безпекового середовища показав саме політичний реалізм. Нині можна наочно спостерігати постійне збільшення військових витрат, загострення міжнародної боротьби за ресурси, хаотизацію міжнародних відносин і порушення глобальних міжнародних інституцій, тому на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин за теоретичну основу досліджень безпекового

середовища має бути взята *концепція політичного реалізму*.

Ця концепція заснована на ідеях Моргантау [9], які далі розвинув Уолтц [10]. Відповідно до концепції реалізму, головними суб'єктами міжнародних відносин є держави, які керуються виключно власними інтересами, а не примарними ідеями всесвітнього благополуччя. Тому система міжнародних відносин має властивості анархії, яка розуміється скоріше як відсутність ієрархії, але не як дотримання законів анархії [11]. Моргантау писав: "Основним вказівником, який допомагає політичному реалізму знайти шлях у ландшафті міжнародної політики, є концепція інтересу, визначена в термінах влади". Оскільки інтереси держав постійно стикаються (а глобалізація і брак ресурсів вкрай збільшує множини зон перетинання інтересів) і вимагають відстоювання, головною метою держав є забезпечення безпеки. Головним ресурсом для цього є влада держави. Реалізм визначає владу в широкому сенсі: і як панування, і як "варварську владу" Проте, автори схиляються до трактування терміну "влада" (англ. power) більш як "сила" або "могутність". Прагнення держав максимізувати владу рано чи пізно створює баланс між провідними державами (що ми й бачили у другій половині ХХ століття). Слабкі держави підпорядковуються провідним державам. Для підтримки балансу сил держави збільшують свої спроможності (внутрішнє балансування) і співпрацюють одна з одною (зовнішнє балансування).

Хочемо прокоментувати думку Моргантау щодо визначення інтересів у термінах влади. На наш погляд, це не означає повернення до оцінювання безпекового середовища виключно через баланс сил, як це було за часів холодної війни між США і СРСР. Як впливає з його міркувань, він використав це уточнення, щоб підкреслити певну автономію політики від інших сфер, зокрема економіки. Тобто твердження Моргантау не означає, що міжнародні відносини необхідно вивчати виключно з погляду влади або сили. Такий підхід був би однобічним. Хоча, слід визнати, що влада як підпорядкування одного суб'єкта іншому означає, насамперед, підпорядкування за інтересами в усіх сферах, у тому числі в економіці.

Уолтц запропонував розглядати міжнародні відносини як цілісну систему, яку слід досліджувати за допомогою системного аналізу. Загальна теорія систем [12] вимагає,

щоб об'єкт дослідження розглядався як цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів. Згідно з Уолтцем, держави підтримують баланс сил за допомогою внутрішнього і зовнішнього балансу. *Зовнішнє балансування* передбачає формування коаліцій та інші зовнішньополітичні дії. *Внутрішнє балансування* передбачає підвищення спроможностей держави, зокрема, передусім економічне зростання. Необхідність забезпечення економічного зростання породжує економічні інтереси держави, які зі свого боку потребують зовнішньополітичної підтримки. Це створює цілісну систему, яка пов'язує держави, їхні інтереси, зовнішні та внутрішні зв'язки у сферах політики та економіки, ресурси як забезпечення для здійснення влади. Ця система може включати механізм прийняття рішень політичними елітами, який враховує цивілізаційні особливості, історичний досвід, особисті мотиви лідерів та інші елементи.

З концепцією політичного реалізму тісно пов'язана теоретична концепція геополітики, яка знаходиться на перехресті політичної географії, політології та теорії міжнародних відносин [13]. Геополітика також ґрунтується на концепції інтересів, визначених з погляду влади та розглянутих у контексті географічних регіонів. Геополітичні інтереси також пов'язані з економікою, як прямо показали Шолвін і Вігелл [14], а також Бірсак [15].

Отже, поняття інтересу є основою для вивчення міжнародних відносин. Тому від достовірності визначення інтересів держав залежатиме достовірність результатів дослідження в цілому. Однак держави часто приховують свої справжні інтереси. Крім того, інтереси часто визначаються в дуже нечіткому вигляді, що ускладнює аналіз і прогнозування наслідків їх реалізації. Як можна визначити інтереси інших держав хоча б приблизно?

Державний або національний інтерес є переважно гіпотетичною конструкцією. Не можна безпосередньо спостерігати та вимірювати інтереси держав. Але є можливими два взаємодоповнюючі шляхи, які можуть надавати опосередковане розуміння інтересів держави.

Шлях 1. Маємо можливість зробити оцінку інтересів, виходячи з аналізу керівних (конституція, закони) або концептуальних (концепції, доктрини, стратегії) документів. У цих документах держави декларують (хоча часто приховано або заплутано) власні інтереси, виходячи з потреби правового

обґрунтування політики. Слід визнати, що часто держави діють проти декларованих в законодавстві принципів. Отже ця оцінка є досить умовною і потребує перевірки та підтвердження з інших джерел. Таким джерелом може слугувати кількісний аналіз міжнародних відносин.

Шлях 2. Кількісний аналіз міжнародних відносин виходить з того, що інтереси держави завжди конкретизуються в міжнародних проблемах. Без конкретизації в міжнародній політиці категорія державного (національного) інтересу стає марною абстракцією. На відміну від інтересів, маємо можливість спостерігати за міжнародними проблемами, оскільки переважна більшість з них відображаються в інформаційному просторі. Отже буде логічним припустити, що можна говорити про інтереси держави, знаючи актуальність міжнародних проблем для неї. Зі свого боку актуальність кожної окремої проблемі може бути оцінена шляхом підрахунку кількості дій держави, що стосуються цієї проблеми. Держава забезпечує свої інтереси такими діями, як заяви політиків, візити, санкції, військові навчання, переміщення військ тощо. Кожну державну

дію можна ототожнити з конкретною міжнародною проблемою. Наприклад, угода [16] між президентом США і канцлером Німеччини щодо будівництва газопроводу “Північний потік-2” може бути ототожнена з проблемою російських енергоресурсів.

Для узагальнення називатимемо дію держави подією в тому сенсі, як її визначив Хайдеггер [17]. Тому підрахунок кількості подій у межах певної проблеми відобразить актуальність цієї проблеми для держави і, відповідно, характеризуватиме її зацікавленість. Можна припустити, що така оцінка буде більш адекватною, оскільки здійснення дій вимагає від держави витрат ресурсів і тому більшість дій не здійснюватимуться поза її інтересами.

У цілому представлення безпекового середовища як сукупності міжнародних відносин між суб'єктами, що керуються власними інтересами, наведено на рис. 1. Цей рисунок також окреслює взаємозв'язок між основними сутностями (категоріями) в загальнотеоретичних основах дослідження безпекового середовища. Розглянемо їх взаємодію.

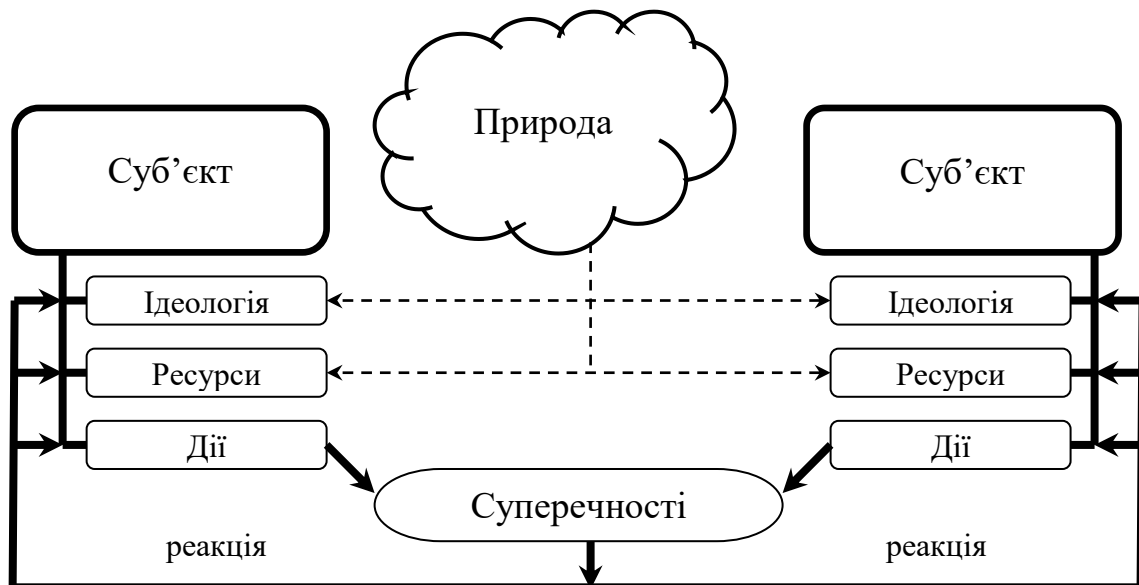

Рис. 1. Представлення безпекового середовища

Будь-яка дія суб'єкта є застосуванням того чи іншого ресурсу. Ресурс є найважливішою ознакою, яка робить учасника міжнародних відносин суб'єктом. Якщо суб'єкт не має ресурсу, він та його інтереси нічого не значать в міжнародних відносинах, оскільки він не може діяти. Крім суб'єктів міжнародних відносин, існує ще один суб'єкт, який не має інтересів – природа. Дії цього суб'єкта підлягають обов'язковому

врахуванню, оскільки масштаб їх наслідків може бути непередбачуваним і може серйозно впливати на дії та ресурси суб'єктів міжнародних відносин.

Дія здійснюється відповідно до *ідеології суб'єкта* – сукупності концептуальних постулатів, що визначаються його світоглядом та ідеалами. Ми розглядаємо ідеологію як збиральну категорію, що визначається

багатьма елементами: і історичним досвідом, і релігією, і суспільною мораллю тощо.

Якщо дії різних держав спрямовані на різні варіанти вирішення міжнародної проблеми, виникають суперечності, характер яких залежить від того, на що саме спрямовані дії. Дії держави можуть бути спрямовані або на створення сприятливих для себе умов вирішення міжнародної проблеми (наприклад, за рахунок поступок по інших проблемах), або безпосередньо проти держави-суперника, усунення якої дає змогу радикально усунути суперечності. У першому випадку можемо говорити про конкурентні відносини між державами, але в другому – про антагоністичні, непримиренні відносини, які закінчуються застосуванням силових компонентів ресурсу.

Такою представляється взаємодія і взаємозв'язок між основними категоріями в межах однієї міжнародної проблеми безпекового середовища. Оскільки міжнародних суб'єктів на сьогодні нараховується близько двох сотень, міжнародні відносини мають усі ознаки складної системи, яка теоретично володіє властивістю гомеостазу (балансу), тобто прагне повернення до рівноваги у разі відхилення.

Міжнародні відносини відбуваються в різних сферах і просторах: економічному, фінансовому, інформаційному тощо. Але першорядне значення у міжнародних відносинах має географічний простір, оскільки породжує фізичні обмеження на доступ суб'єктів до ресурсів, здійснення суб'єктами дій і, отже, на забезпечення балансу сил. Роль географічного простору відображає геополітика як концепція щодо закономірностей розподілу географічних сфер впливу держав.

Важливою частиною геополітичної концепції є концепція буферних просторів [18, 19], які розмежовують могутніх суб'єктів і утворюють між ними певний географічний простір. Контроль буферних просторів часто стає ключовим інтересом могутніх суб'єктів, оскільки надає додаткові спроможності у разі конфлікту.

Емпіричний досвід показує, що існує важлива закономірність у боротьбі за контроль буферного простору між двома могутніми суб'єктами. Зокрема, боротьба слабшає, якщо обидва суб'єкти знаходяться в ослабленому стані і змушені займатись внутрішнім балансуванням. Жодний з них не може гарантувати себе перемогу у разі

ініціювання боротьби за буферний простір. У цьому разі суб'єкти, що розташовані всередині буферного простору, надані самі собі. Залежно від обставин вони можуть відчувати відносний спокій, розпочати боротьбу один з одним або підпасти під вплив третіх суб'єктів з інших географічних зон. Якщо один з могутніх суб'єктів підвищує свою могутність, він починає відчувати перевагу над конкуруючим суб'єктом. Це породжує його інтерес розширити власну зону впливу, що здійснюється, насамперед, за рахунок посилення контролю над буферним простором, оскільки він географічно наближений, має певні ресурси і може бути використаний для протидії, не ставлячи під удар власну територію і власне населення. На практиці могутності суб'єктів розвиваються асинхронно, що викликає перманентні переходи контролю над буферним простором і часті зміни правил життєдіяльності суб'єктів у ньому і, отже, їх розвитку. Буферний простір стає своєрідним перехідним призом.

Хвилеподібність розвитку буферних просторів є геополітичною закономірністю, а перехід контролю над буферним простором від одного суб'єкта до іншого можна вважати геополітично детермінованим. Ця закономірність наочно простежується в історії країн Східної Європи і зараз важко сказати, чи може бути зупинена або загальмована її дія.

З погляду концепції політичного реалізму, *війна* (воєнний конфлікт) – це лише спосіб зменшення (привласнення) ресурсів, які знаходяться під контролем іншого суб'єкта, або знищення іншого суб'єкта взагалі. Концепція політичного реалізму також дає змогу визначити класифікацію війн. Якщо суб'єкт веде війну за допомогою ресурсів підпорядкованих суб'єктів, ця війна є проксі-війною. Якщо під час війни використовуються переважно ресурси невоєнного характеру, ця війна розглядається як гібридна. Якщо війна переслідує інтереси недержавних суб'єктів, ця війна є приватизованою війною.

Висновки. Отже, основні загальнотеоретичні постулати в дослідженнях безпекового середовища полягають у такому:

1. Головний фокус уваги досліджень – виявлення закономірностей розвитку безпекового середовища, важливих з погляду України.

2. Загальнотеоретична основа дослідження – політичний реалізм з його головною категорією інтересу як головного

мотиву для здійснення дій і утворення відносин.

3.3 погляду політичного реалізму, *безпекове середовище* – це складна система зовнішніх і внутрішніх відносин в усіх сферах національної безпеки між суб'єктами (державами, коаліціями держав, міжнародними бізнес-структурами, політичними партіями, громадськими об'єднаннями тощо), що мають певні ресурси, а також умов, факторів і обставин, які впливають або можуть впливати на ці відносини. Відносини породжуються діями, які суб'єкти здійснюють відповідно до власної ідеології. Здійснення дій вимагає ресурсних витрат. Аналіз дій забезпечує виявлення інтересів суб'єктів.

4. Зважаючи на обраний загальнотеоретичний концепт та враховуючи вимоги забезпечення адекватності і повноти дослідження, основними елементами безпекового середовища, які мають бути досліджені є:

інтереси наймогутніших суб'єктів міжнародних відносин, в основі яких знаходяться потреби забезпечення влади (контролю), а також потреби економічного розвитку і доступу до ресурсів;

ресурси суб'єктів, які визначаються розвитком технологій, економіки, людських і природних ресурсів;

суперечності між інтересами наймогутніших суб'єктів, які визначають тренди у розвитку системи міжнародних відносин;

внутрішні спроможності наймогутніших суб'єктів щодо забезпечення влади і балансу сил;

головні дії суб'єктів (у тому числі природи), які можуть негативно вплинути на систему міжнародних відносин і які розглядаються як ризики безпекового середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Порядку проведення оборонного огляду Міністерством оборони : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2018 р. № 941. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/941-2018-p#Text> (дата звернення: 08.01.2023).
2. Про затвердження Порядку організації та здійснення оборонного планування в Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та інших складових сил оборони : наказ Міністерства оборони України від 22.12.2020 р. № 484. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-21#Text> (дата звернення: 08.01.2023).
3. NATO 2022 Strategic Concept. URL: <https://cutt.ly/IXAMntQ> (дата звернення: 09.01.2023).
4. Global Britain in a Competitive Age: the Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy. URL: <https://cutt.ly/iXAKAN6> (дата звернення: 08.01.2023).
5. Kant I. Perpetual Peace. URL: <https://cutt.ly/IVA3AC0> (дата звернення: 10.01.2023).
6. Political Liberalism. URL: <https://cutt.ly/fVA4JjV> (дата звернення: 11.01.2023).
7. Rawls J. Political Liberalism. URL: <https://cutt.ly/NVA4Myu> (дата звернення: 11.01.2023).
8. Nye J. Neorealism and Neoliberalism. *World Politics*. 1988. Vol. 40. No. 2. P. 235–251. URL: <https://cutt.ly/GW22XPQ> (дата звернення: 09.01.2023).
9. Morgenthau H. J. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. Fifth Edition, Revised. New York : Alfred A. Knopf. 1978. P. 4–15. URL: <https://cutt.ly/iCUyxSj> (дата звернення: 09.01.2023).
10. Waltz K. M. *Theory of International Politics*. Reading, Mass. : AddisonWesley. 1979. URL: <https://cutt.ly/uEt0OYb> (дата звернення: 10.01.2023).
11. Benjamin Franks, Nathan Jun, Leonard Williams. *Anarchism: A Conceptual Approach*. Taylor & Francis, 2018. P. 104. URL: <https://cutt.ly/hCUynrF> (дата звернення: 09.01.2023).
12. Bertalanffy L. The History and Status of General Systems Theory // *The Academy of Management Journal*. 1972. Vol. 15. No. 4. P. 407–426. URL: <https://cutt.ly/mCUyTTC> (дата звернення: 09.01.2023).
13. Moisiso S. Geopolitics/Critical Geopolitics. *The Wiley-Blackwell Companion to Political Geography*. 2015. P. 220–234. URL: <https://cutt.ly/wW4vtFw> (дата звернення: 09.01.2023).
14. Scholvin S., Wigell M. Power politics by economic means: Geoeconomics as an analytical approach and foreign policy practice // *Comparative Strategy*. 2018. Vol. 37. Issue 1. P. 73–84. URL: <https://cutt.ly/VW4QUCB> (дата звернення: 08.01.2023).
15. Biersack J. The geopolitics of Russia's annexation of Crimea: narratives, identity, silences, and energy // *Eurasian Geography and Economics*. 2014. Vol. 55. Issue 3. P. 247–269. URL: <https://cutt.ly/iEyyQHq> (дата звернення: 11.01.2023).
16. Macias A. Biden and Merkel to discuss the contentious Russian Nord Stream gas pipeline. The “CNBC” website. 2021. URL: <https://cutt.ly/3CUyShx> (дата звернення: 11.01.2023).
17. Heidegger M. *On Time and Being*. trans. Joan Stambaugh. New York, Harper & Row, 1972. 84 p. URL: <https://cutt.ly/vEqLqhw> (дата звернення: 08.01.2023).

18. Buffer Zone. Review. URL: <https://cutt.ly/7VSoCcc> (дата звернення: 12.01.2023). Characteristics of Geographical Buffer Spaces, Geopolitics Quarterly. Winter 2013. Vol. 8, No 4. P. 1–40. URL: <https://cutt.ly/OVSoIG0> (дата звернення: 12.01.2023).
19. Hafeznia M. R., Ahmadi S., Hourcad D. Explanation of the Structural and Functional

Стаття надійшла до редакційної колегії 10.02.2023

General theoretical foundations of security environment research

Annotation

Assessing the future security environment involves analyzing a set of conditions, circumstances, factors of different nature and properties, the combination of which in a scientific hypothesis forms the main features of the future security environment. The large number of components that need to be taken into account and the unclear nature of their combinations, the optionality of their occurrence and other reasons require the collection of facts, their systematization and critical analysis, which is the essence of scientific activity.

The purpose of the article is to substantiate the general theoretical foundations (approach) to the views on the study and assessment of the future security environment, which best take into account its properties at the current stage of development.

The main general theoretical postulates in security environment research are as follows.

1. The main focus of research is to identify patterns of development of the security environment that are important from the point of view of Ukraine.

2. The general theoretical basis of the study is political realism with its main category of interest as the main motive for actions and relations.

3. From the point of view of political realism, the security environment is a complex system of external and internal relations in all spheres of national security between actors (states, coalitions of states, international business structures, political parties, public associations, etc.) that have certain resources, as well as conditions, factors and circumstances that affect or may affect these relations.

4. Based on the chosen general theoretical concept, the main elements of the security environment to be studied are

interests of the most powerful actors in international relations;

resources of the subjects, which are determined by the development of technology, economy, human and natural resources;

contradictions between the interests of the most powerful actors;

internal capabilities of the most powerful actors to ensure power and balance of power;

the main actions of subjects (including nature) that can negatively affect the system of international relations.

Keywords: security environment; political realism; political idealism; international relations; balance of interests.